

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА: СУТЬ І НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

© 2014 АГРЕС О. Г.

УДК 504:33:631.11

Агрес О. Г. Еколого-економічна система: суть і необхідність розвитку для зменшення витрат підприємства

Метою статті є розкриття сутності еколого-економічної системи та визначення необхідності впровадження її для зменшення витрат на підприємстві. У статті наведено основні складові екологізації економіки, розкрито сутність поняття «еколого-економічна система», яке широко використовують у сучасній економічній та екологічній літературі. У процесі дослідження виявлено основні екологічні проблеми сільськогосподарських підприємств. Виділено напрями екологізації використання основних засобів сільськогосподарських підприємств. Розглянуто перспективу можливості оновлення основних засобів з метою енергозбереження через використання вторинних відходів тваринництва і обґрунтовано, як у перспективі можна скоротити витрати підприємства на електроенергію. Також виявлено і зображено взаємозалежність між технічним та екологічним розвитком сільськогосподарських підприємств. Подальший розвиток еколого-економічної системи на підприємстві приведе не тільки до зменшення витрат підприємства, а й до вирішення низки екологічних проблем.

Ключові слова: екологізація, птицефабрика, екорозвиток, біопаливо, економія, собівартість.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 8.

Агрес Оксана Григорівна – кандидат економічних наук, старший викладач, кафедра фінансів і кредиту, Львівський національний аграрний університет (вул. В. Великого, 1, Дубляни, 80381, Україна)

E-mail: kshusj@mail.ru

УДК 504:33:631.11

UDC 504:33:631.11

Агрес О. Г. Эколого-экономическая система: сущность

и необходимость развития для уменьшения расходов предприятия
Целью статьи является раскрытие сущности эколого-экономической системы и определение необходимости внедрения ее для уменьшения затрат на предприятии. В статье приведены основные составляющие экологизации экономики, раскрыта сущность понятия «эколого-экономическая система», которое широко используется в современной экономической и экологической литературе. В процессе исследования выявлены основные экологические проблемы сельскохозяйственных предприятий. Выделены направления экологизации использования основных средств сельскохозяйственных предприятий. Рассмотрена перспектива возможности обновления основных средств с целью энергосбережения через использование вторичных отходов животноводства и обосновано, как в перспективе можно сократить расходы предприятия на электроэнергию. Также выявлена и отражена взаимозависимость между техническим и экологическим развитием сельскохозяйственных предприятий. Дальнейшее развитие эколого-экономической системы на предприятии приведет не только к уменьшению расходов предприятия, но и к решению ряда экологических проблем.

Ключевые слова: экологизация, птицефабрика, экоразвитие, биотопливо, экономия, себестоимость.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 8.

Агрес Оксана Григорьевна – кандидат экономических наук, старший преподаватель, кафедра финансов и кредита, Львовский национальный аграрный университет (ул. В. Великого, 1, Дубляни, 80381, Украина)

E-mail: kshusj@mail.ru

Agres O. G. Ecological and Economic System: the Nature and the Need of Development to Reduce Costs of the Enterprise

The aim of the article is the disclosure of environmental and economic systems and the definition of the need to implement it in order to reduce costs at the enterprise. The article presents the main components of a green economy, reveals the essence of the concept of "ecological and economic system", which is widely used in today's economic and environmental literature. The study identified the main environmental problems of agricultural enterprises. The directions for ecologization of the agricultural enterprises fixed assets use were highlighted. The prospect of possible renewal of fixed assets for the purpose of energy conservation through the use of recycled animal waste was considered and justified, as in the long term, you can reduce the cost of enterprise electricity used. Also the relationship between the technical and environmental development of rural enterprises were identified and shown. Further development of eco-economic system in the company will not only reduce the costs of the enterprise, but also to a number of environmental problems.

Key words: ecologization, poultry farm, eco-development, bio fuel, savings, cost value.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 8.

Agres Oksana G. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Lecturer, Department of Finance and Credit, Lviv National Agrarian University (vul. V. Velykogo, 1, Dublyani, 80381, Ukraine)

E-mail: kshusj@mail.ru

Із моменту виготовлення примітивного знаряддя праці людина вже не задовольняється станом природних речей і сил, вводячи у свій побут предмети, матеріали, речовини, які знаходяться поза межами біологічного кругообігу. Виникнення сфери надбіологічних потреб і матеріальних технологій і є виникненням цивілізації.

У сьогоденній ситуації незадовільного стану екології навколишнього середовища виконання завдань підвищення безпеки та збереження природного середовища є актуальним питанням як суб'єкта господарювання зокрема, так і держави загалом. Продукція сільськогосподарського виробництва перестає бути екологічно

чистою та безпечною для споживання, у тому числі через експлуатацію застарілих основних засобів.

Протиріччя між людським суспільством і природою накопичувалися впродовж усієї історії, але особливо загострилися у другій половині ХХ століття. Критичну ситуацію спричинили дві негативні тенденції:

1. Споживання ресурсів Землі значно перевищило темпи їх природного відтворення, виснаження природних багатств почало суттєво впливати на їх використання, на національну та світову економіку і призвело до необоротного збіднення літосфери та біосфери.

2. Відходи, побічні продукти виробництва та побуту забруднюють біосферу, спричиняють деформацію

екологічної системи, порушують кругообіг речовин і створюють загрозу для здоров'я людини [1].

На необхідності переходу до еколого-економічної системи наголошував Моріс Стронг. Хоча поняття «еколого-економічної системи» не є новим, ще у 1976 р. академік М. Я. Лемешев визначив еколого-економічну систему як «інтеграцію економіки і природи, яка являє собою взаємопов'язане функціонування суспільного виробництва і протікання природних процесів у природі та в біосфері зокрема» [3]. Таке визначення передбачає національний рівень вирішення цього питання. Теоретичні та прикладні аспекти забезпечення належного відтворення основних засобів, ефективності їх використання в напрямку еколого-економічної системи стали предметом наукових розвідок В. Андрійчука, П. Гайдучього, П. Гарасима, М. Гилки, М. Дем'яненка, М. Ковальчука, Л. Мармуль, Л. Мельника, С. Онисько, О. Перхач, Г. Підлісецького, В. Плаксієнка, В. Поплавського, П. Саблука, Г. Савицької, Г. Черевка та ін. Однак ні у світі загалом, ні у конкретній країні зокрема, інтеграцію економіки та природи не можна реалізувати одразу та скрізь. Тому важливо мати уявлення про таку систему на рівні підприємства.

Мета і завдання статті – розкрити сутність еколого-економічної системи та визначити необхідність впровадження її для зменшення витрат на підприємстві.

Основними складовими екологізації економіки можна назвати такі: віднесення природних екологічних умов, чинників і об'єктів, у тому числі відновних, до економічних категорій як рівноправних з іншими категоріями багатства; підпорядкування економіки виробництва та економіки природокористування обмеженню екологічного імперативу та принципу збалансування природовикористання; відмова від затратного підходу до охорони природи, довкілля, відтворювального природовикористання і залучення природоохоронних функцій безпосередньо до економіки виробництва; перехід виробництва до стратегії якісного зростання під еколого-економічним контролем; зміна й еколого-економічна орієнтація структури потреб і стандартів добробуту.

Найповніше принципи екорозвитку можна реалізувати у межах такого природно-господарського комплексу, який утворює збалансовану еколого-економічну систему. Поняття «еколого-економічної системи» широко використовують у сучасній економічній та екологічній літературі поряд із поняттям «біоекономічна система».

У свою чергу виробнича економічна система є сукупністю виробничих сил, яка перетворює вхідні матеріально-енергетичні потоки природних і промислових ресурсів у вихідні потоки предметів споживання [6]. Отже, частину матеріальних елементів екологічної системи, у тому числі елементів середовища існування людини, використовують, як ресурс економічної системи [5; 6]. Оскільки ж у процесі виробництва лише частина цих ресурсів перетворюється у предмети споживання і, крім того, відбувається швидка необоротна заміна предметів споживання, то утворюється значна кількість відходів виробництва і споживання, і постійно існує протилежний матеріальний потік з економічної системи в екологічну [4; 5].

Можна виділити декілька основних екологічних проблем сільськогосподарських підприємств:

- ✦ *зниження врожайності ґрунту.* Для компенсації одновідсоткового зниження родючості ґрунту витрати на збереження попередньої врожайності варто збільшити;
- ✦ *підвищений рівень радіації,* що впливає на якість сільськогосподарської продукції;
- ✦ *велика кількість відходів життєдіяльності тваринництва.* Це проблема для підприємств тваринництва у разі, якщо воно не займається рослинництвом;
- ✦ *забрудненість ґрунтів пестицидами.* Найнебезпечнішими вважають органічні ксенобіотики, синтезовані або отримані з вуглеводної сировини. Це передусім хлорорганічні пестициди, які містять діоксин дефоліанти. Вони мають різну стійкість і можуть призвести до переродження сортів рослин і порід тварин;
- ✦ *розширення площ сільськогосподарського призначення через розорювання територій лісу.* Згідно з даними ООН для повного забезпечення продуктами харчування однієї людини потрібно близько 0,3 – 0,4 га землі. Для населення земної кулі, яке налічує 5,5 млрд людей, відповідно, необхідно 1,7 – 2,2 млрд га ріллі. На цей момент площа ріллі планети становить 1520 млн га. За даними Міжнародної організації збереження екології, розширення землеробства можливе за рахунок розорювання 8,5 млн пасовищ, що призведе до зменшення обсягів тваринництва, і 3,5 млн лісів;
- ✦ *дегуміфікація (втрата гумусу) і втрата родючості у результаті неправильної агротехніки,* здебільшого через відсутність сівозміни і недостатності повернення органіки у ґрунт;
- ✦ *машинна деградація ґрунту* (порушення шару орання, змішування його з нижніми породами);
- ✦ *забруднення водних ресурсів* хімічними засобами обробітку землі та боротьби зі шкідниками;
- ✦ *заболочення територій* через неякісні гідросушувальні роботи;
- ✦ *техногенне забруднення повітря;*
- ✦ *антропогенне забруднення природних вод,* що значно скоротило ресурси прісної води. Річний обсяг промислових, сільськогосподарських і комунально-побутових стоків у світі сягнув 6,7% природного річного стоку на планеті. Основними джерелами забруднення є дренажні води систем зрошування, змивання з полів частини внесених добрив і отрутохімікатів, стоки тваринницьких комплексів, потрапляння у водойми аерогенних забруднень з випадами та грозовими стоками. Основні забруднювальні речовини, що використовують у сільському господарстві, відображено в табл. 1;
- ✦ *виникнення генетично модифікованих шкідників.* Втрати врожаю від шкідників протягом останнього часу дещо зросли, хоча сільськогосподарські підприємства зазнають величезних витрат на пестициди. Комахи пристосовуються,

підвищують стійкість і агресивність швидше, ніж розробляють нові, ефективні лише на нетривалий період часу препарати або виводять нові стійкі сорти рослин;

- ✦ використання душових хімічних сполук і його аналогів у різних районах призвело до зникнення цілих популяцій комах, риб, птахів, значного забруднення ґрунту, що у свою чергу зумовило отруєння людей і домашніх тварин.

Таблиця 1

Структура речовин антропогенного забруднення континентальних вод планети

Група речовин	Масова частка, млн т/год.
Зважені речовини техногенного походження	1400
Розчинені неорганічні речовини	4000
у т. ч. мінеральні добрива	80
Синтетичні органічні речовини	2500
Пестициди	2
Біогенна органіка	1200
Аерогенні випади техногенного походження	1800

Вирішення зазначених питань вимагає системного підходу, а висвітлення усіх прикладних засад процесу екологізації процесу експлуатації основних засобів у межах одного дослідження неможливе. Тому

зупинимося на можливості оновлення основних засобів з метою енергозбереження через використання вторинних відходів тваринництва.

Під екологізацією експлуатації основних засобів ми розуміємо систему методів і засобів підвищення фондовіддачі основних засобів у напрямі екологічної безпеки цього процесу з метою підвищення якості продукції та зменшення витрат виробництва. Цей процес можна здійснити лише в межах технічного розвитку. Взаємозалежність технічного та екологічного процесів представлено на рис. 1.

Як відомо, технічний розвиток відображає процес формування та вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства, що має бути постійно зорієнтованим на кінцеві результати його виробничо-господарської, комерційної чи іншої діяльності (зокрема створення і реалізація конкурентоспроможної продукції, надання послуг, товарів, виробництва тощо) [8, с. 170].

У контексті цього процесу можна виділити декілька напрямів екологізації цього процесу, а саме:

- ✦ зменшення викидів у атмосферу через використання нових основних засобів для обробки ґрунту та збереження зернових у рослинництві й відгодівлі тварин у тваринництві;
- ✦ організація ремонтного господарства сільськогосподарських підприємств з метою своєчасного виявлення дефектів і пошкоджень;
- ✦ організація мобільних підрозділів для можливості здійснення ремонтних робіт у полі з метою уникнення серйозних неполадок і втрати пально-мастильних і хімічних засобів боротьби

Рис. 1. Діалектика форм техніко-екологічного розвитку підприємства

Джерело: розроблено автором.

зі шкідниками, що може призвести до забруднення ґрунту й асиміляції сортів рослин і порід тварин;

- ✦ контроль за кількістю внесення основними засобами гербіцидів і мінеральних добрив для обробітку ґрунту та безпеки посівів;
- ✦ використання біопалива для сільськогосподарських машин та обладнання;
- ✦ використання вторинних відходів тваринництва для забезпечення потреб енергозабезпечення сільськогосподарських підрозділів;
- ✦ забезпечення утилізації відпрацьованих мастил.

Аналізуючи структуру основних засобів фермерських господарств Європи, можна стверджувати, що 25% їх вартості становить обладнання, що перетворює біомасу різного походження (гній, силос, лушпиння, померзлі овочі) на електроенергію або паливо. За розрахунками Європейського інституту розвитку бізнесу для фермерського господарства, що займається тваринництвом на території площею у 1,5 гектара, таке обладнання коштуватиме 3,7 млн євро. Воно здатне виробляти 1,2 мВт електроенергії [3].

На міжнародних саммітах постійно обговорюють питання як постачання обладнання для енергозабезпечення й екологізації сільськогосподарського виробництва, так і можливість імпорту з України сировини для біоенергетики, звісно, із дотриманням усіх вимог ЄС щодо сталого характеру таких ресурсів.

Використання біомаси для вироблення енергії вже зараз становить близько половини всіх відновлюваних джерел енергії у світі, а в Європі сягає і до 70%. Відтак, на думку оглядачів та учасників ринку, вже за 20 років ціни на біомасу будуть так само добре скалькульовані, як і ціни на вугілля, нафту чи газ. Експерти очікують, що обсяги інвестицій тільки у ринок вирощування енергетичних рослин зростуть до 2020 р. до 25 млрд дол. США, тоді як ще у 2006 р. ці інвестиції становили 2 млрд дол. [2].

У 2008 р. ЄС ухвалив Директиву з відновлюваної енергії, у якій міститься спільна для Союзу мета досягти того, аби 20% енергії надходило із відновлюваних джерел. Але кожна з країн має свої національні цілі в рамках цієї директиви. Проте можна стверджувати, що енергія з біомаси може становити до 60% від усього обсягу відновлюваної енергії.

Реальність полягає в тому, що уряди багатьох країн дуже оптимістично оцінюють свої плани щодо розвитку вітрової, і, меншою мірою, сонячної енергетики. Добре, якщо всі ці плани буде реалізовано. Однак коли настане час показати, що ваша енергія на 20% походить із відновлюваних джерел, саме біомаса надасть найпростішу можливість досягти цього показника, особливо у виробництві тепла та електрики.

Ці прогнози підтверджує і Рон Ван Ерік із Європейської Комісії, котрий нагадує, що вже за дев'ять років країни Європейського Союзу (ЄС) мають скоротити викиди парникових газів на 20%, довести до 20% частку енергії, отриманої з відновлюваних джерел (проти нинішніх 8,5%), і на 20% підвищити енергоефективність.

Для України, яка, з одного боку, на 55% залежить від імпортного палива, а з іншого – не повністю ви-

користовує потенціал свого сільського господарства, виробництво енергії на основі біомаси могло б стати реальною альтернативою, що дала б змогу не тільки побороти надмірну залежність від імпортних енергоносіїв, а й наблизити Україну до Європи та зробити свій внесок у запобігання зміні клімату.

Учені Інституту біомаси і сталого розвитку Міністерства аграрної політики зазначають, що в Україні треба створити умови, щоб біопаливо вивести на ринок. Не виробляючи біопалива та готової енергії й газу з відходів тваринництва, національна економіка втрачає додаткові робочі місця, а сільгоспвиробники – можливість зниження собівартості продукції. Такі пілотні проекти повинні знаходити бюджетні джерела фінансування. Крім того, зменшення викидів CO₂ поліпшило б екологічну ситуацію України.

Сьогоднішній потенціал підприємств тваринництва та птахівництва оцінюють у 20 млн т умовного палива, при тому, що Україна загалом споживає близько 200 млн т, що забезпечує 10% уже сьогодні із відходів. А ще у нас є 5 млн га вільної сільськогосподарської землі, яку просто не використовують. Якщо цю землю розглядати як потенціал для вирощування енергетичних рослин, це забезпечить ще близько 15 млн т умовного палива. Власне, вже нині в Європі 13% тепла виробляється на біомасі, хоча показники окремих країн вражають ще більше: Швеція – 64%, Данія та Австрія – 33%.

Нещодавно директор ТОВ «Дніпроенергоресурс» Дмитро Каліберда повідомив про спорудження першого у СНД комплексу з виробництва теплової та електричної енергії, який працюватиме на пташиному посліді. Вартість проекту 165 мільйонів гривень. Позаяк ТОВ «Дніпроенергоресурс» спільно з птахокомплексом «Дніпровський» входить у структуру компанії «Агропромислова корпорація «Дніпровський», пташиний послід будуть використовувати на самому підприємстві як альтернативне паливо задля економії газу. Запуск енергетичного комплексу дасть змогу заощадити 4 мільйони кубометрів блакитного палива щорічно.

Звичайно, що у масштабах країни 4 мільйони кубометрів газу – це небагато, адже держава за рік споживає десятки мільйонів кубометрів. Однак для забезпечення одного підприємства цього цілком достатньо. Ціна газу для промислових підприємств в Україні становить 550 доларів за тисячу кубометрів, а собівартість газу з пташиного посліду – всього 100 – 150 доларів за тисячу кубометрів. Тобто різниця досить відчутна. В Україні птахофабрик багато, а виробляти теплову енергію з відходів вигідніше, ніж купувати неймовірно дорогий газ. Отже, втілення такого проекту матиме позитивний ефект. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Акимова Т. А.** Основи екорозвиття : учеб. пособие / Т. А. Акимова, В. В. Хаскин. – М. : Изд-во Рос. экон. акад., 2004. – С. 35 – 43.

2. **Зануда А.** Біопаливо – черговий шанс для України / А. Зануда // Стандарти ядерної безпеки : матеріали Міжнародної конференції від 16.04.11 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.deparament.atom.div.ua>

3. Інститут розвитку підприємництва ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.parment.wiza.rambler.ru>
4. **Костецький М. Р.** Результати функціонування еколого-економічного менеджменту на підприємстві : монографія / М. Р. Костецький. – Рівне : ППДМ, 2010. – 106 с.
5. **Костецький М. Р.** Система управління еколого-економічною безпекою підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / М. Р. Костецький. – К., 2010. – 18 с.
6. **Костецький М. Р.** Управління еколого-економічною безпекою : монографія / М. Р. Костецький. – Рівне : ППДМ, 2010. – 115 с.
7. **Ламарк Ж.-Б.** Філософія зоології : в 2 т. / Ж.-Б. Ламарк. – М., 1935 – 1937. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nauka.com.ua>
8. **Онищенко В. О.** Організація виробництва : навч. посіб. / В. О. Онищенко, О. В. Редкін, А. С. Старовірець, В. Я. Чевганова. – К. : Лібра, 2003. – 336 с.

REFERENCES

Akimova, T. A., and Haskin, V. V. *Osnovy ekorazvitiia* [Fundamentals of eco-development]. Moscow: Izdatelstvo Ros. ekon. akademii, 2004.

- Instytut rozvytku pidpriemnytstva IES. <http://www.parment.wiza.rambler.ru>
- Kostetskyi, M. R. *Rezultaty funktsionuvannia ekolooho-ekonomichnoho menedzhmentu na pidpriemstvi* [Results functioning ecological and economic management in the enterprise]. Rivne: PPDM, 2010.
- Kostetskyi, M. R. "Systema upravlinnia ekolooho-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva" [The control system of environmental and economic security]. *Avtoref. dys. na. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2010.
- Kostetskyi, M. R. *Upravlinnia ekolooho-ekonomichnoiu bezpekoiu* [Managing environmental and economic security]. Rivne: PPDM, 2010.
- Lamarck, Zh.-B. "Filosofia zoologii" [The Philosophy of Zoology]. <http://www.nauka.com.ua>
- Onyshchenko, V. O., Redkin, O. V., Starovirets, A. S. et al. *Orhanizatsiia vyrobnytstva* [Organization of production]. Kyiv: Libra, 2003.
- Zanuda, A. "Biopalyvo – chervoyi shans dlia Ukrainy" [Biofuels – the next chance for Ukraine]. <http://www.deparment.atom.div.ua>

УДК 338.27

ОЦІНКА ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОПИТУ НА ПРОДУКЦІЮ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

© 2014 ЖАДАН Т. А.

УДК 338.27

Жадан Т. А. Оцінка та прогнозування попиту на продукцію олійно-жирової галузі України

Метою статті є оцінка та прогнозування попиту на олійно-жирову продукцію. Проаналізовано динаміку та структуру споживання олійно-жирової продукції в Україні, рівень задоволення фізіологічних потреб населення в рослинній олії та жирах з використанням нормативного методу. Розглянуто сучасне тлумачення сутності економічної категорії «потреба» і запропоновано уточнене формулювання змісту категорії «потреба в рослинній олії та жирах». Висвітлено методику побудови прогнозного балансу попиту і пропозиції на олійно-жирову продукцію, ключовою складовою якого є внутрішній фонд споживання. За допомогою кореляційно-регресійного аналізу досліджено тісноту взаємозв'язку між обсягом фонду споживання рослинної олії та споживанням рослинної олії на душу населення, чисельністю населення України, що стало підґрунтям розробки системи економіко-математичних моделей для оцінки та прогнозування фонду споживання рослинної олії.

Ключові слова: попит, пропозиція, баланс попиту і пропозиції, фонд споживання, потреба, олійно-жирова галузь.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Формул.:** 8. **Бібл.:** 18.

Жадан Тетяна Андріївна – старший викладач кафедри економічного аналізу та обліку, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Фрунзе, 21, Харків, 61002, Україна)

E-mail: averti@mail.ru

УДК 338.27

Жадан Т. А. Оценка и прогнозирование спроса на продукцию масложировой отрасли Украины

Целью статьи является оценка и прогнозирование спроса на масложировую продукцию. Проанализирована динамика и структура потребления масложировой продукции в Украине, уровень удовлетворения физиологических потребностей населения в растительном масле и жирах с использованием нормативного метода. Рассмотрено современное толкование сущности экономической категории «потребность» и предложена уточненная формулировка содержания категории «потребность в растительном масле и жирах». Освещена методика построения прогнозного баланса спроса и предложения на масложировую продукцию, ключевой составляющей которого является внутренний фонд потребления. С помощью корреляционно-регрессионного анализа исследована теснота взаимосвязи между объемом фонда потребления растительного масла и потреблением растительного масла на душу населения, численностью населения Украины, что легло в основу разработки системы экономико-математических моделей для оценки и прогнозирования фонда потребления растительного масла.

Ключевые слова: спрос, предложение, баланс спроса и предложения, фонд потребления, потребность, масложировая отрасль.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Формул.:** 8. **Библ.:** 18.

Жадан Татьяна Андреевна – старший преподаватель кафедры экономического анализа и учета, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Фрунзе, 21, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: averti@mail.ru

UDC 338.27

Zhadan T. A. Assessment And Forecasting of Demand for the Products of Fat-and-Oil Industry in Ukraine

The article aims at assessing and forecasting the demand for oil and fat products. Using the standard method, the dynamics and structure of consumption of fat-and-oil production in Ukraine were analyzed, as well as level of satisfaction of the consumers' physiological demand of vegetable oil and fats. A modern interpretation of the substance of economic category "demand" was considered and a revised wording of the category "demand for vegetable oil and fats" proposed. Highlighted is the methodology for making of the forecasting balance of supply and demand concerning oil and fat products, with domestic consumption fund as key component. Using the correlation and regression analysis, the closeness of relationships between the volume of vegetable oil fund and vegetable oil consumption per capita of the population of Ukraine were studied to form the basis for the development of economic-mathematical models for assessing and forecasting of vegetable oil consumption fund.

Key words: demand, supply, balance of demand and supply, consumption fund, demand, fat-and-oil industry.

Pic.: 1. **Tabl.:** 4. **Formulae:** 8. **Bibl.:** 18.

Zhadan Tetiana A. – Senior Lecturer of the Department of Economic Analysis and Accounting, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (vul. Frunze, 21, Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: averti@mail.ru